

РЕШЕНИЕ

№ 30

гр. Шумен , 15.06.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ШУМЕН, СЪСТАВ I в публично заседание на
тринадесети май, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Мирослав Г. Маринов

Членове: Ралица Ив. Хаджииванова
Соня Анг. Стефанова

при участието на секретаря Силвия Й. Методиева
като разгледа докладваното от Соня Анг. Стефанова Въззивно гражданско
дело № 20213600500173 по описа за 2021 година

Производството е по чл. 258 и сл. от ГПК.

С решение №260119 от 02.03.2021г. постановено по гр.д.№761/2020г. по описа на ШРС М. А. А.С. е осъдена да заплати на “Райфайзенбанк” ЕАД сумата от 23554.82 лева, представляваща дължима главница по Договор за студентски кредит от 15.09.2010 год., от която 1092.30 лева - редовно падежирали вноски по главницата за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год. и 22462.52 лева - предсрочно изискуема главница към 03.10.2018 год. /датата на получаване на исковата молба от ответника в хода на образуваното ГД №10061/2018 год. по описа на ВРС/, ведно със законната лихва върху сумата, считано от 14.05.2020 год. до окончателното изпращане на сумата. С атакуваното решение ответницата е осъдена да заплати и сумата от 1065.15 лева – изискуема редовна /възнаградителна/ лихва по процесния договор за периода от 05.03.2018 год. до 02.10.2018 год. включително, сумата от 28.05 лева - изискуема наказателна лихва върху вноски с настъпил падеж по договора, начислена за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год., като искът е отхвърлен за разликата над 28.05 лева до пълния предявен размер от 146.74 лева, както и сумата от 1391.43 лева - изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуема главница по договора, начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително, като за разликата над 1391.43 лева до първоначално предявения размер от 3675.12 лева претенцията е отхвърлена. Присъдени са разноски.

Недоволна от така постановеното решение в частта, в която исковите претенции са уважени, остава ответницата в първоинстанционното производство. Излага доводи за недопустимост на исковата претенция. Счита, че доколкото срещу нея е издадена Заповед за изпълнение №386 от 21.03.2018 г. на ШРС за претендираната като главница сума в размер на 23554,82 лева, то предявеният осъдителен иск за същата сума е недопустим. В условие на евентуалност, ако съдът счете, че исковата претенция е допустима, счита първоинстанционното решение за неправилно и незаконосъобразно в обжалваните части. Релевира, че чл. 5.4 от договора за кредит е неравноправна клауза, предвиждаща олихвяване на изтекли лихви. Не споделя изводите на районния съд, че в случая се касаело за новиране на задължението, доколкото такава договорка

между страните не е била постигана. Изтъква още, че неравноправна клауза се явява и чл. 3.2 от договора, определящ дължимата лихва при забава, тъй като препращал към неизвестен размер на основния лихвен процент, поради което лихвата за забава не била конкретно определена. Излага, че доколкото към договора не са приложени Общи условия, то липсват доказателства да се е запознала със съдържанието им, поради което счита, че следва да се приложи нормата на чл. 147, ал. 2 от ЗЗП. Навежда твърдение за неравноправност на чл. 3.2, 5.9, 5.11, 5.11.1, 5.11.2 от договора. Счита, че договорът е нищожен на осн. чл. 146, ал. 1, вр. чл. 143, т.9 от ЗЗП, тъй като не се е запознала предварително с общите условия на договора. Релевира, че вземането на ищцовото дружество за възнаградителните и наказателните лихви след 15.09.2013 г. до настоящия момент е погасено с 3-годишна давност, изтекла още преди завеждане на установителната претенция, по която е било образувано предходното гр.д. №3458 по описа за 2018 година на ШРС. Предвид изложеното, моли решението да се обезсили като постановено по недопустим иск. В условие на евентуалност, моли решението да бъде отменено в атакуваните части и да бъде постановено друго, с което исковите претенции да бъдат отхвърлени. Претендира сторените съдебно-деловодни разноски.

В срока по чл.263, ал.1 от ГПК въззиваемата страна „Райфайзенбанк България“ АД е депозирала писмен отговор на жалбата, в който взема становище по нейната неоснователност. Моли решението в атакуваните му части да бъде потвърдено. Претендира сторените съдебно-деловодни разноски.

Въззивната жалба е подадена в законоустановения срок и срещу подлежащ на обжалване акт, от лице, имащо правен интерес да обжалва първоинстанционното решение, поради което се явява допустима.

Съгласно чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от релевираните въззивни основания в жалбата, т.е. по действащия ГПК въззивният съд действа като апелация (т. нар. „ограничен въззив“). В този смисъл е и трайната практика на ВКС – напр. Решение № 230 от 10.11.2011 г. на ВКС по гр. д. № 307/2011 г., II г. о., ГК и Решение № 189 от 9.07.2012 г. на ВКС по гр. д. № 107/2012 г., II г. о., ГК.

Срещу решението в отхвърлителните части не е депозирана въззивна жалба от заинтересуваното лице, поради което в тези част решението е влязло в законна сила и въззивният съд не дължи произнасяне.

По валидността и допустимостта на атакуваното съдебно решение:

Решението на първоинстанционния съд съдържа реквизитите по чл. 236 ГПК и е валидно.

Както беше посочено по-горе, независимо дали във въззивната жалба има оплакване, съдът е длъжен да разгледа служебно всички въпроси по допустимостта на производството в обжалваната част на решението (арг. от чл. 269 от ГПК). В случая с въззивната жалба изрично е наведено твърдение за недопустимост на исковата претенция с правно основание чл. 430 от ТЗ, поради наличие на сила на пресъдено нещо по отношение на главницата в размер на 23554,82 лева и правното и фактическото основание, на което е предявен искът.

Настоящият съдебен състав не споделя тезата на ответника. На първо място, с решението, постановено по гр.д. № 3458/2018 год., ШРС е отхвърлил предявения положителен установителен

иск досежно претендираната главница, тъй като е счел, че не е била надлежно обявена предсрочната изискуемост на кредита, като в тази част решението не е било атакувано. Съдът не е отрекъл със сила на пресъдено нещо възникването и съществуването на вземането по договора. На второ място, с влязлото в сила решение № 293/23.12.2019 год. по в.гр.д. № 342/2019 год. по описа на ШОС, с което е частично обезсилено решение № 471/ 17.05.2019 год. по гр.д. № 3458/2018 год. на ШРС в частта, с която е уважен осъдителният иск за сумата от 23554,82 лева, въззивният съд също не е отрекъл със сила на пресъдено нещо дължимостта на претендираната сума. Съдът действително е констатирал наличието на сключен между страните по спора договор за студентски кредит и параметрите му. Въззивният състав също е достигнал до извод, че банката не е обявила надлежно на ответника настъпилата предсрочна изискуемост на кредита преди датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение. Заклучил е, че доколкото не е било въведено друго основание, от което произтича вземането, различно от това, въз основа на което е издадена заповедта за изпълнение, то не са били налице основания за съединяване на осъдителен иск при условията на евентуалност с предявения по реда на чл. 422 от ГПК положителен установителен иск, поради което е приел, че произнасянето на районния съд по осъдителния иск е недопустимо и е обезсилил решението в тази част. На практика по въпроса досежно дължимостта на сумата от 23554,82 лева въззивният съд не се е произнасял по същество.

Несъстоятелно е възражението и предвид възприетото от върховните съдии с Тълкувателно решение №8/02.04.2019 г. по Тълкувателно дело № 8/2017 г. на ВКС, ОСГТК становище, че при вземане, произтичащо от договор за кредит (независимо, че предсрочна изискуемост не е била надлежно обявена на длъжника преди подаването на заявление за издаване на заповед за изпълнение) не може да се игнорира, че съществува валидна облигационна връзка по договора за кредит при условията, договорени между страните - кредитор и кредитополучател. Т.е. не се отрича възможността на кредитора да търси дължимата сума било чрез установителен иск (по реда на чл. 422 от ГПК), било чрез осъдителен такъв. Налице е пречка за съединяване на осъдителен и установителен иск, ако основанието, от което произтича вземането е едно и също (Решение №135/26.09.2018г. по т.д.№230/2017г. II т.о. на ВКС). Не е налице пречка, обаче, кредиторът да заяви осъдителната си претенция в отделно производство, какъвто е настоящият случай. Няма пречка дори, както правилно е посочил първоинстанционния съд, аргументирайки се с актуална съдебна практика, кредиторът да инициира ново заповедно производство за съществуване на същите вземания.

Ето защо, съдът намира, че първоинстанционното решение е допустимо.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните писмени доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, намира за установено следното от фактическа страна:

От представения Договор за студентски кредит, сключен на 15.09.2010г., се установява, че ищцовото дружество е предоставило на ответника кредит в размер на 21120 лева, с цел заплащане на 11 броя такси за обучение на кредитополучателя, всяка от които в размер на 1920.00 лева. Установява се, че ответникът е усвоил поетапно сума в общ размер на 18750.00 лева. По договора за кредит е уговорен гратисен период 79 месеца. Съгласно чл.5.8 от договора кредитът е следвало да се върне за периода от 05.05.2017г. до 05.04.2027г., чрез заплащането на 120 равни месечни анюитетни вноски, платими до 5-то число на съответния месец. Уговорено е, че през гратисния период ответникът не дължал плащане на главница и лихва, въпреки че лихвата се начислявала и се капитализирала годишно. Съгласно чл.7.2 от договора банката има право да обяви кредита за предсрочно изискуем при неплащане на три последователни погасителни вноски. Договорената

фиксирана годишна лихва била в размер на 7%, без да дължи заплащане на такси, комисионни и други разходи, непосредствено свързани с отпускането и управлението на кредита.

Установява се още, че тъй като до 06.02.2018г. били просрочени 5 месечни вноски с падежни дати 05.10.2017г., 05.11.2017г., 05.12.2017г., 05.01.2018г. и 05.02.2018г., банката кредитор изпратила до ответника уведомление, че обявява кредита за предсрочно изискуем, считано от 06.02.2018 год.

Видно от материалите по делото ищецът е подал заявление по чл. 410 от ГПК, въз основа на което било образувано ч.гр.д.№799/2018 г. на ШРС, по което в негова полза била издадена Заповед №386/21.08.2018г., с която на ответника било разпоредено да заплати на ищеца следните суми: 753,44 лв. - редовно падежирали главници за периода от 05.10.2017 г. до 06.02.2018 г. по договор за студентски кредит от 15.10.2010г., 23554,82 лв. – предсрочно изискуема главница от 06.02.2018г., 699,95 лева - изискуема редовна лихва начислена за периода от 05.09.2017 г. до 05.02.2018 г. включително, 14,96 лева - изискуема наказателна лихва върху вноски с настъпил падеж, начислена за периода от 05.10.2017 г. до 27.02.2018 г., включително, 143,94 лева – изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуемата главница, начислена за периода от 06.02.2018 г. до 27.02.2018 г., законна лихва за забава за периода от 28.02.2018 г. до изплащане на вземането, както и сумата 553,34 лева, от които държавна такса – 503,34 лв. и юрисконсултско възнаграждение – 50,00 лв.

Предвид обстоятелството, че Заповедта за изпълнение е била връчена на длъжника в заповедното производство по реда на чл. 47 ал.5 от ГПК, ищцовото дружество е предявило претенцията си с пр. осн. чл.422, ал.1 вр. чл.415, ал.1, т.2 от ГПК по исков ред, в условие на евентуалност предявило осъдителен иск, като е било образувано приложеното в настоящото производство гр.дело №3458/2018 год. по описа на ШРС. С решение по посоченото дело предявените искове били частично уважени, като било прието, че банката не е обявила надлежно кредита за предсрочно изискуем. След депозирана въззивна жалба ШОС обезсилил решението на ШРС в частта, в която била уважена осъдителната претенция досежно предсрочно изискуемата главница по договора, като било прието за установено, че ответникът дължи на ищцовото дружество вноските, които били с настъпил падеж към датата на последното съдебно заседание и които са били включени в представеното в заповедното производство извлечение от счетоводните книги на банката, а именно: 753.44 лева – неиздължена главница за периода от 05.10.2017 год. до 06.02.2018 год.; 699.95 лева – изискуема редовна лихва за периода от 05.09.2017 год. до 05.02.2018 год.; 14.96 лева – изискуема наказателна лихва за периода от 05.10.2017 год. до 27.02.2018 год., ведно със законната лихва върху главницата, считано от 28.02.2018 год. до окончателното погасяване на сумата. Посочените суми, ведно с направените по делото разноски в общ размер на 1713,81 лева били заплатени от ответника на ищцовото дружество. Установява се още, че са били извършвани плащания по кредита в общ размер на 1473,81 лева, от които 731, 86 лева са погасени за главница, 726,73 лева – за редовна лихва и 15,22 лева – за наказателни лихви.

От заключението по назначената пред първоинстанционния съд съдебно-счетоводна експертиза се установява, че по кредита са просрочени общо 12 броя падежни вноски до датата на обявяване на предсрочната изискуемост - от 03.10.2018 год. (датата на получаване на исковата молба от ответника в хода на образуваното ГД №10061/2018 год. по описа на ВРС, изпратено по компетентност на ШРС) от №6 до № 17 включително. Вещото лице е достигнало до извод, че падежирали вноски по договора за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год. са в размер на 1092.30 лева, а предсрочно изискуемата главница към датата 03.10.2018 год. – 22462.52 лева, че договорната лихва за периода от 05.03.2018 год. до 02.10.2018 год. е в размер на 1065,15 лева, наказателната лихва върху редовно падежирали вноски към 15.05.2020 год. е в размер на 146.74 лева, а върху предсрочно изискуемата главница – 3675.12 лева, а към 25.09.2020 год. – съответно 168.89 лева и 4130.61 лева. Експертът е уточнил, че след датата на депозиране на исковата молба до датата на изготвяне на заключението не са постъпили плащания. Съгласно заключението общият усвоен размер на кредита към 05.04.2017 год., когато е изтекъл гратисният период, възлиза на 25040,12 лева, с включени капитализираните лихви за периода.

Въз основа на така установената фактическа обстановка, съдът достигна до следните правни изводи:

Предявени са кумулативно съединени осъдителни иски с пр. осн. чл. 430, ал. 1 и ал. 2 от ТЗ и чл. 240 от ЗЗД. Съгласно нормата на чл. 430, ал. 1 от ТЗ с договора за банков кредит банката се задължава да отпусне на заемателя парична сума за определена цел и при уговорени условия и срок, а заемателят се задължава да ползва сумата съобразно уговореното и да я върне след изтичане на срока. Ал. 2 въвежда задължение за заемателя да заплати лихва по кредита, уговорена с банката.

Съгласно правилата за разпределение на доказателствената тежест ищецът следва да докаже: 1. Наличието на валидно сключен между страните договор за банков кредит, по силата на което кредиторът се е задължил по отношение на кредитополучателя да му предостави в собственост заетата сума; 2. кредиторът реално, фактически да е предоставил на кредитополучателя уговорената заемна сума; 3. да е налице неизпълнение на договора, изцяло или частично от страна на кредитополучателя – длъжник; 4. Размер и изискуемост на дължимата главница по договора; 5. Размер на претендираната договорна лихва, начислена за посочените периоди; 6. Размер на изчислената за процесния период наказателна лихва.

Договорът за банков кредит е двустранен, консенсуален, формален, възмезден, с продължително изпълнение – арг. от чл. 430, ал. 1 ТЗ. Основното задължение на банката е да предостави в собственост на кредитополучателя определен финансов ресурс, а на кредитополучателя – да заплати уговорената възнаградителна лихва (граждански плод) и да върне заетата сума.

От събраните по делото доказателства е видно, че първите три предпоставки за основателност на исковата претенция са налице. Не е спорно, а и от приложения договор за студентски кредит се установява, че на 15.09.2010 год. между страните по делото бил сключен Договор за студентски кредит, по силата на който ищцовото дружество отпуснало на ответницата паричен кредит с кредитен лимит в размер на 21120.00 лева с цел заплащане на 11 броя такси за обучение на кредитополучателя, всяка от които в размер на 1920.00 лева. Безспорно се установи, че ответникът е усвоил поетапно суми от отпуснатия лимит в общ размер на 18750.00 лева. Няма спор, че в договора е уговорен и гратисен период 79 месеца, през който длъжникът не погасява главница и лихви по кредита. Безспорно се установи също така, че ответникът не е изпълнявал задълженията си по договора като не е заплатил дължимите от негова страна вноски за периода 05.03.2018 год. – 05.09.2018 год. От приложеното към в.гр.д. № 342/2019 год. на ШОС преводно нареждане от 05.02.2020 год. се установява, че ответницата е заплатила по сметка на ищеца дължимите суми в размер на 1713,81 лева, съгласно Решение № 293 от 23.12.2019 год. по в.гр.д. № 342/2019 год. по описа на ШОС. С това плащане са погасени дължимите редовни главници и лихви до 05.02.2018 год. Други плащания не са постъпвали.

Преди да бъдат обсъдени въпросите касателно дължимостта и размера на претендираните главница и лихви (възнаградителна и наказателна), настоящият съдебен състав счита, че следва да бъдат обсъдени възраженията на въззивницата за неравноправност на някои клаузи от договора. Още с исковата молба са релевирани твърдения за нищожност на клаузи 3.2, 3.4, 5.4, 5.9, 5.11, 5.11.1 и 5.11.2 от договора, които се поддържат и във въззивната жалба.

Неоснователно е твърдението за неравноправност на клауза 3.2 от договора, поради неопределеност на лихвата за забава. Съгласно тази клауза „при забава на плащането на дължими суми по кредита, кредитополучателят дължи на банката лихва в размер на основния лихвен процент (ОЛП), увеличен с 10 пункта годишно върху забавената сума (вноска или част от вноска) за времето на забавата до окончателното изплащане на забавените задължения”. Следва да се отбележи, че ОЛП в България се определя от БНБ за съответния период на осн. чл. 35 от ЗБНБ. Изчислява се за всеки календарен месец съобразно „Методика за определяне на ОЛП”, приета с Решение № 149/ 16.12.2004 год., в сила от 01.02.2005 год., изм. с Решения № 118/ 26.11.2015 год. и № 37/ 16.03.2017 год. на УС на БНБ и е равен на средната аритметична величина от стойностите на индекса ЛЕОНИЯ Плюс за всички работни дни от предходния календарен месец (LEONIA: Lev Over Night Interest Average Plus). Т.е. ОЛП е определен нормативно, не се определя еднолично от банката, а от централната банка на Република България и може да бъде установен във всеки един момент от всяко лице, тъй като информацията относно размера му е общодостъпна. Към датата на сключване на договора е бил в размер на 0,17%, най-високата стойност, която е достигнал е 0,22 % (за м.юни, ноември, декември 2011 г. и м.януари 2012 г.), а от м.февруари 2016 г. до настоящия момент е 0,00 %.

Несъстоятелно е и възражението за неравноправност на клауза 3.4, съгласно която „банката може да прави погашения по кредита съгласно друга избрана от нея поредност в случаите на обявена предсрочна изискуемост”. Императивната норма на чл. 76, ал. 2 от ЗЗД гласи, че когато изпълнението не е достатъчно да покрие лихвите, разноските и главницата, погасяват се най-напред разноските, след това лихвите и най-после главницата. Доколкото това нормативно определено правило отчита най-вече интереса на кредитора, а именно: първо да се погасят разноските и лихвите, а непогасената главница да продължи да се олихвява, още повече, че за вземанията за лихви погасителната давност по чл. 111, б. „в“ от ЗЗД е по-кратка в сравнение с общата погасителна давност за главницата), то всяка друга поредност би била в полза на длъжника.

Настоящият съдебен състав споделя изцяло изводите на първоинстанционния съд за ирелевантност на направеното от ответника възражение за неравноправност на клауза 5.9 от договора. Твърди се, че задължението на кредитополучателя да заплаща „такси и комисионни, съгласно действащата Тарифа за комисионни” на банката не било конкретно определено. Това обстоятелство, обаче, не е от значение за конкретния правен спор, доколкото в настоящия случай ищецът не претендира каквито и да било такси и комисионни по договора, нито пък е било навеждано твърдение от страна на ответника да е заплащал недължими такива.

По отношение на оплакването за нищожност на договора за кредит, поради липсата на приложени към него общи условия, съдът намира следното: В т.10.1.2 от договора е отбелязано, че „с подписване на договора, Кредитополучателят декларира, че е получил Общите условия за делова дейност на банката и потвърждава, че е съгласен в отношенията му с банката да се прилагат правилата, установени в тях”. Изискването Общите условия да бъдат предоставени на потребителя при сключване на договор при общи условия, за да могат същите да го обвържат, е въведено едва през 2014 год. (т.е. 4 год. след сключване на процесния договор за студентски кредит) с нормата на чл. 147а от ЗЗП (Нов – ДВ, бр. 61 от 2014 г., в сила от 25.07.2014 г.). До 25.07.2014 год. за банките не е съществувало такова задължение, поради което съдът приема, че след като е подписал

договора, ответникът се е запознал с общите условия на банката. Ето защо и това възражение на ответника е неоснователно. Нещо повече, в конкретния случай претендираните от банката ищци парични суми се основават единствено на приложения по делото договор за студентски кредит, като ищцовото дружество не се е позовавало на общите условия и не черпи права от тях.

Досежно клаузите по т. 5.11, 5.11.1 и 5.11.2, даващи възможност на банката да събира своите вземания, произтичащи от и във връзка с договора, от сметки на кредитополучателя, да блокира използването на платежен инструмент – банкова карта и да прекрати договор за депозит, сключен между кредитополучателя и банката, съдът намира следното: По делото няма никакви данни, нито наведени твърдения, банката еднолично да е събираща своите вземания от сметки на кредитополучателя, няма данни на ответницата да е била издадена банкова карта, още по-малко същата да е била блокирана от банката, няма данни между страните да е бил сключван и договор за депозит. Ищцовото дружество не претендира никакви права във връзка с горепосочените договорни клаузи и съответно не се позовава на тях, поради което възражението за тяхната неравноправност е ирелевантно в настоящия случай.

По повод наведеното от жалбоподателката твърдение за неравноправност на клауза 5.4 от договора, настоящият съдебен състав намира следното:

От постигнатите между страните договорености безспорно се установи, че процесният договор за студентски кредит попада в специална хипотеза по Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД).

На първо място следва да се отбележи, че съгласно чл. 2 от ЗКСД основната цел на закона е подобряването на условията за достъп до висше образование на всички лица, независимо от социалния им статус. Държавата следва да предостави условия за свободно развитие на висшето образование, както и условия за достъп до висше образование като създава и поддържа система за отпускане на кредити за заплащане на такси за обучение и за издръжка и при определени условия осигурява социално-битови придобивки на студентите, докторантите и специализантите (арг. чл. 8, ал. 4 и чл. 96 от ЗВО). За обезпечаване на тези задължения е създаден и специалният закон, с който се цели създаване на условия за подобряване на качеството и облекчаване на достъпа до висше образование в Република България. Този закон следва да защитава кредитополучателите (студенти и докторанти), които са в положението на по-слабата страна в отношенията си с кредитора (банка), по отношение на условията, реда, сроковете за отпускане и погасяване на кредити, а не да дава възможност за утежняване на финансовото им положение.

В настоящия случай ищцовото дружество претендира главницата по сключения договор за студентски кредит, с включена капитализирана възнаградителна лихва в гратисния период, съобразно т. 5.4 от договора. Въззивникът твърди, че в случая се касае за недопустим от закона анатоцизъм (олихвяване на изтекли лихви), а въззиваемата страна излага, че уговорката за капитализация има новативен характер и е валидна.

Съгласно чл. 10, ал. 3 от ЗЗД олихвяването на изтекли лихви става съобразно наредбите на БНБ. Институтът на капитализация на лихвите е уреден последователно в няколко наредби на БНБ, действали в периода от 31.05.1993 г. до 11.04.2008 г. - Наредба № 9/31.05.1993 г. за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви /законови провизии/ от банките, Наредба № 9/15.07.1997 г. за оценка на рисковите експозиции на банките и

за формиране на провизии за покриване на риска от загуби, Наредба № 9/19.12.2002 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за загуби от обезценка /обн. ДВ, бр. 2/07.01.2003 г.; отм., бр. 38/11.04.2008 г., в сила от 11.04.2008 г. / и Наредба № 9/03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфични провизии за кредитен риск /обн. ДВ, бр. 38/11.04.2008 г., отм. ДВ, бр. 40/13.05.2014 г. /.

С разпоредбите на чл. 15, чл. 17 и чл. 16 от първите три от посочените наредби, в периода от 31.05.1993 г. до 11.04.2008 г., капитализиране на лихвите е било разрешено при спазване на нормативно установените изисквания. Било е възприето, че банките не могат да начисляват лихви върху лихви, освен в случаите на капитализиране на лихвите, като във всички случаи е имало забрана за капитализиране на просрочени лихви.

Същевременно в Наредба № 9/ 03.04.2008 г., действала към датата на сключване на процесния договор и до 13.05.2014 год., когато е отменена, не съществува норма, която да позволява капитализиране на лихви от банките. Преструктурирането по чл. 13 от Наредба № 9 от 03.04.2008 г. не представлява предвидена в наредба на БНБ възможност за олихвяване на изтекли лихви по чл. 10, ал. 3 ЗЗД. Тази теза се възприема последователно в актуалната практика на ВКС, обективирана в Решение № 66 от 29.07.2019 г. на ВКС по т. д. № 1504/2018 г., II т. о., ТК; Решение № 30/20.05.2020 год. по т.д. № 739/2019 год., I т.о. на ВКС; Решение № 101/ 19.08.2019 г. по т.д. № 439/2017 год., II т.о. на ВКС и др.). Ключово за наличието на преструктуриране по см. на чл. 13 от Наредбата е даването на финансови отстъпки от банката към длъжника в хипотеза на невъзможност за плати в срок пълния размер на дълга, вследствие на влошено финансово състояние. Отстъпката към длъжника намира израз в намаляване на дълга – главница и/или лихви, а не в увеличаването на същия. Безспорно в случая нито има преструктуриране на кредита, нито има рефинансиране, а уговореното годишно „капитализиране“ на падежирали възнаградителни лихви и прибавянето им към редовната усвоена и непогасена главница до изтичане на 6,5 годишния гратисен период утежнява финансовото състояние на кредитополучателя. Това е така, тъй като с прибавянето на падежирали възнаградителни лихви към главницата, същата неминуемо увеличава размера си и то в период на 6 години и половина, а върху така увеличения размер отново се начислява възнаградителна лихва в размер на 7%.

Освен това следва да се посочи още, че към датата на сключване на договора не е имало и друг подзаконов акт, издаден от БНБ, в който нормативно да се урежда възможността за капитализация на лихвата. Такъв акт, междувпрочем, няма и понастоящем. Едновременно с това ответницата няма качеството на търговец, за да може да бъде приложена нормата на чл. 294, ал. 2 от ТЗ, допускаща анатоцизъм, ако е изрично уговорен между страните – търговци. Напротив, последната се ползва от потребителска защита, тъй като е икономически по-слабата страна в правоотношението, поради което по аргумент от чл. 10, ал. 3 от ЗЗД е забранена.

Настоящият съдебен състав е на мнение, че в цитираната от първоинстанционния съд разпоредба на чл. 24, ал. 1 от ЗКСД не се съдържа текст, допускащ капитализиране на падежирали възнаградителни лихви и добавянето им към главницата. Напротив, текстът е логическо продължение на нормата на чл. 23, ал. 3, допускаща начисляването на възнаградителна лихва върху кредита и по време на гратисния период и сочи, че общият размер на задължението на кредитополучателя се формира след изтичане на гратисния период и включва: 1. главницата, чийто

размер се определя от сумата на отпуснатите средства за такси и/или издръжка и 2. лихвата, дължима от кредитополучателя за срока на договора за кредит.

Предвид всичко изложено, съдът намира, че клаузата 5.4, предвиждаща капитализация на лихвата към главницата в гратисния период противоречи на закона (чл. 10, ал. 3 от ЗЗД) и е неравноправна по см. на чл. 143, т. 19 от ЗЗП, тъй като не позволява на кредитополучателя да прецени икономическите последици от договора към датата на сключването му. Тази клауза е нищожна и не може да намери приложение в отношенията на страните, съответно не следва да се взима предвид при определяне на размера на дължимата предсрочно изискуема главница.

По въпроса досежно изискуемостта и размера на претендираните парични суми се установява, че кредитът е бил обявен за предсрочно изискуем на 03.10.2018 год., когато на ответника е бил връчен препис от исковата молба по гр.д. № 10061/2018 год. по описа на ВРС. Дължимите преди това вноски за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год. са редовно падежирали.

Съдът кредитира заключението на назначената пред първоинстанционния съд ССЧЕ в частта, в която са изчислени размерът на редовно падежирали главници за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год. (с номера от 11 до 17), възлизащ на 1092,30 лева, както и размерът на договорената редовна /възнаградителна/ лихва, начислена за периода от 05.03.2018 год. до 02.10.2018 год. включително, възлизащ на 1065,15 лева. По отношение на размера на изискуемата наказателна лихва върху вноски с настъпил падеж, начислена за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год., същата възлиза на 28,05 лева, както правилно е изчислил първоинстанционният съд.

С оглед обстоятелството, че претенцията за предсрочно изискуемата главница към 03.10.2018 год. /датата на получаване на исковата молба от ответника в хода на образуваното ГД №10061/2018 год. по описа на ВРС/ е доказана по основание, а експертното заключение я е изчислило с прилагане на клаузата за капитализация на лихвата и предвид изводите на съда за нищожност на тази клауза, размерът на претенциите ще се изчисли от съда служебно на осн. чл. 162 от ГПК. Предсрочно изискуема главница се дължи без капитализираната лихва и е в размер на 16172,40 лева (18750 лева реално усвоена главница, без капитализираните възнаградителни лихви, от които се изваждат 1092,30 лева, редовно падежирали главници, както и общо 1485,30 лева, погасена главница по кредита, от които 731,86 лева, заплащани за периода 05.05.2017 год. – 07.12.2017 год. и 753,44 лева, платени за периода 05.10.2017 год. – 06.02.2018 год. след влизане в сила на Решение на ШОС по в.гр.д. № 342/2019 год.). Изискуемата наказателна лихва върху предсрочно изискуемата главница (в размер, съгласно договора, на ОЛП, увеличен с 10 пункта годишно върху забавената сума), начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително възлиза на 1001,77 лева (изчислена от съда служебно, посредством използването на електронна програма).

Настоящият съдебен състав изцяло споделя мотивите на първоинстанционния съд досежно неоснователността на наведеното от ответницата възражение, че вземанията са погасени по давност, поради което на осн. чл. 272 от ГПК препраща към същите в тази част. Главницата по договора за кредит се погасява с изтичането на общата петгодишна давност. Давността започва да тече от деня, в който вземането е станало изискуемо. В случая, доколкото на 03.10.2018 год. е обявена предсрочната изискуемост на кредита, то именно от тази дата започва да тече общата 5-годишна давност, която и към датата на депозиране на исковата молба, по която е образувано гр.д.

№761/2020 год. по описа на ШРС, не е изтекла.

Предвид изложеното, първоинстанционното решение следва да бъде отменено само в частта, в която е уважена претенцията за присъждане на предсрочно изискуема главница към 03.10.2018 год. за горницата над 16172,40 лева до присъдените 22462,52 лева, както и в частта, с която е присъдена изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуемата главница, начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително, за горницата над 1001,77 лева до присъдените 1391,43 лева. В останалите обжалвани части, в които жалбоподателката е осъдена да заплати на ищцовото дружество сумата от 1092,30 лева, представляваща редовно падежиралите главници за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год. (с номера от 11 до 17), както и сумата от 1065,15 лева, представляваща договорената редовна /възнаградителна/ лихва, начислена за периода от 05.03.2018 год. до 02.10.2018 год. включително и сумата от 28,05 лева, представляваща изискуемата наказателна лихва върху вноски с настъпил падеж, начислена за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год., решението е правилно и законосъобразно и следва да се потвърди.

По разноските:

С оглед изхода на правния спор корекция следва да претърпят присъдените пред първата инстанция разноски. На ищцовото дружество се следват разноски, съобразно уважената част от исковата претенция и представения списък за разноските, в размер на 2043,42 лева (за заплатени държавна такса, възнаграждение за вещо лице, депозит за особен представител и юрисконсултско възнаграждение), като решението в частта, в която са присъдени разноски за горницата над тази сума до присъдените 2748,49 лева следва да се отмени. На адв. Л. В. от ШАК, съобразно отхвърлената част от претенцията, следва да се присъдят допълнително разноски в размер на 245,03 лева, представляващи адвокатски хонорар за оказана безплатна адвокатска помощ, изчислен на осн. чл. 38, ал. 2 от ЗА, вр. чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/ 09.07.2004 год. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

В настоящата инстанция, съобразно уважената част от въззивната жалба на жалбоподателката следва да се присъдят разноски в размер на 354,84 лева, а на въззиваемия, съобразно отхвърлената част от въззивната жалба – 334,56 лева. (общото възнаграждение на процесуалния представител на въззиваемия е определено съобразно разпоредбата на чл. 25, ал. 2, предл. 2 от Наредбата за заплащането на правната помощ). На осн. чл. 78, ал. 6 от ГПК въззиваемият следва да бъде осъден да заплати по сметка на съда сумата от 133,60 лева, представляваща държавна такса върху уважената част от въззивната жалба.

Така мотивиран, Шуменски окръжен съд:

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение №260119 от 02.03.2021г. постановено по гр.д.№761/2020г. по описа на ШРС **само в частта**, в която М. А. А.С. е осъдена да заплати на „Райфайзенбанк България“ ЕАД предсрочно изискуема главница към 03.10.2018 год., дължима по Договор за студентски кредит от 15.09.2010 год. за горницата над 16172,40 лева до присъдените 22462,52 лева, **в частта**, с която е осъдена да заплати изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуемата главница,

начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително, за горницата над 1001,77 лева до присъдените 1391,43 лева, **както и в частта**, в която е осъдена да заплати съдебно деловодни разnosки за първата инстанция за горницата над 2043,42 лева до присъдените 2748,49 лева, като ВМЕСТО ТОВА ПОСТАНОВЯВА:

ОТХВЪРЛЯ предявеният от „Райфайзенбанк България“ ЕАД, ЕИК: *, със седалище и адрес на управление гр. С., район , *, бул. №, представлявано от Н.В.М. – изпълнителен директор и М.Т.П. – прокурист срещу М. А. А.С., ЕГН: *****, с постоянен адрес: гр. Ш., ул. * № , вх. , ет. , ап. иск с пр. осн. чл. 430 от ТЗ за присъждане на предсрочно изискуема главница към 03.10.2018 год., дължима по Договор за студентски кредит от 15.09.2010 год. за горницата над 16172,40 лева до присъдените 22462,52 лева (за 6290,12 лева, съставляващи сумата, с която е извършена капитализация на възнаградителната лихва към главницата в периода 05.10.2010 г. – 05.04.2017 г. по Договора за студентски кредит от 15.09.2010 год.).

ОТХВЪРЛЯ предявеният от „Райфайзенбанк България“ ЕАД срещу М. А. А.С. иск за присъждане на изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуемата главница, начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително, за горницата над 1001,77 лева до присъдените 1391,43 лева.

ПОТВЪРЖДАВА решението в останалите обжалвани части, с които ответницата е осъдена да заплати сумата от 1092,30 лева - редовно падежирали вноски по главницата за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год., сумата от 16172,40 лева - предсрочно изискуема главница към 03.10.2018 год. /датата на получаване на исковата молба от ответника в хода на образуваното ГД №10061/2018 год. по описа на ВРС/, ведно със законната лихва върху сумата, считано от 14.05.2020 год. до окончателното ѝ изпращане, сумата от 1065.15 лева – изискуема редовна /възнаградителна/ лихва по процесния договор за периода от 05.03.2018 год. до 02.10.2018 год. включително, сумата от 28.05 лева - изискуема наказателна лихва върху вноски с настъпил падеж по договора, начислена за периода от 05.03.2018 год. до 05.09.2018 год., както и сумата от 1001,71 лева - изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуема главница по договора, начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително.

ОСЪЖДА „Райфайзенбанк България“ ЕАД да доплати на осн. чл. 38, ал. 2 от ЗА на адв. Л. В. от ШАК сумата от 245,03 лева, представляващо адвокатско възнаграждение за правна защита и съдействие пред първоинстанционния съд, съобразно отхвърлената част от исковите претенции, както и да заплати сумата от 354,84 лева – адвокатско възнаграждение за въззивната инстанция, съобразно уважената част от въззивната жалба.

ОСЪЖДА М. А. А.С. да заплати на „Райфайзенбанк България“ ЕАД сумата от 334,56 лева, представляваща юрисконсулско възнаграждение, съразмерно с отхвърлената част от въззивната жалба.

ОСЪЖДА „Райфайзенбанк България“ ЕАД на осн. чл. 78, ал. 6 от ГПК да заплати по сметка на ШОС сумата от 133,60 лева, представляваща държавна такса върху уважената част от въззивната жалба.

В останалите необжалвани части, с които е отхвърлена претенцията за присъждане на изискуема наказателна лихва върху вноски с настъпил падеж по договора, начислена за периода от 05.03.2018

год. до 05.09.2018 год. за горницата над 28,05 лева до пълния предявен размер от 146.74 лева, както и е отхвърлена претенцията за присъждане на изискуема наказателна лихва върху предсрочно изискуема главница по договора, начислена за периода от 03.10.2018 год. до 13.05.2019 год. включително, за разликата над 1391.43 лева до първоначално предявения размер от 3675.12 лева, решението е влязло в законна сила.

Решението, в частта, в която въззивният съд се е произнесъл по същество, подлежи на обжалване пред ВКС в едномесечен срок от съобщаването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____